Сшиток 36. 20. цвітня 1923

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

— Нічого не вторгую, ласкавий пане? А може зробимо який інтерес, пане бароне?

— Неможливе! Даруйте князю — того зрозуміти я не в силї — кликнув молодий лїкар. — Чоловік сей через кілька тижнїв був під моїм особистим доглядом на клїнїцї, я бачив його кілька разів кождої днини, а однак нї слїду умової недуги я не доглянув!

Князь здвигнув раменами.

— Видно, вдалось йому вивести вас в поле, пане докторе. Остаточно можливо, що хороба появила ся доперва пізнїйше. Зрештою нам треба було освободитись від того нахаби й помістили його в домі божевільних!

Молодий лїкар не міг того зрозуміти. Пізнав також, що ся розмова справляє старому князеви велику прикрість. Тож встав і заявив:

— Даруйте князю, що я вас турбував, але ходило менї дуже о се, щоб дізнати ся про долю того нещасного чоловіка. Є для мене великою загадкою, яким чином він би попав в божевіле. Аджеж — як лїкар — бувби я бодай дещо запримітив. Крім сього: чоловік той не робив на мене вражіня звичайного обманця. Противно: я і всї мої товариші повірили в його оповіданє, з якого пробивала ся тільки правда та його чесні наміри.

— Можливе! — відповів князь. — Коли не є хорий, то все таки є знаменитим актором, бо й тут нас старав ся зворушити. Мушу сказати: славити Бога, що мій братанок увільнив мене від того чоловіка та примістив його в безпечному місцї.

Князь встав на знак, що вважає розмову скінченою. Доктор Бравер вклонив ся йому і вийшов.

В короткий час після того, як доктор Бравер увійшов до княжого сальону, хотїла туди увійти також Єлена. Вона була зібрана до виходу й хотїла попращати ся з князем. Перед дверми — в передній кімнатї спинила ся. Почула якийсь чужий голос в кімнатї і назвиско Ерика Нелїдова. Се її прикувало на місцї. Підслухала цїлу розмову. Відразу рішилась що робити.

Коли доктор Бравер вийшов із княжої палати, почув позад себе якийсь скорий хід. Відвернув ся і побачив гарну, богато прибрану молоду жінку.

— Вибачайте — сказала Єлена, а на її лици виступив

багрянець — чи маю честь говорити із паном доктором Бравером?

Молодий лікар здивовано видивив ся на неї. Був тут зовсім чужий. Звідки ся пані знає його назвиско?

— Так, ласкава пані! — відповів. — Називаю ся Бравер.

— Даруйте, що перепиняю вас на вулиці — знова оправдувалась Єлена — але хочу конче із вами поговорити в справі дуже важній, яка відносить ся до князя Ерика Нелідова. Я дочка князя Вальдемара Нелідова, з яким тільки що пан доктор говорили! Ненарочно я підслухала вашу розмову і дізнала ся, що ви горячо заняли ся недолею мойого бідного кузина, за що вам сердечну подяку складаю.

Лікар дивив ся на гарну незнакому.

Чому його затримує? В якій цїли? Чому вона називає того нещасного чоловіка своїм кузином?

— Йдім дальше! — просила Єлена, розглядаючись кругом трівожно. — Коли позволите, підведу вас, щоб не звернути на себе уваги.

Лікар мовчки кивнув головою. Був так змішаний, що не знайшов слів на відповідь.

— Позвольте, мій пане — скоро сказала Єлена — поясню вам цїлу справу. Я сильно переконана, що той, що від кількох тижнїв так вміло виступає тут як братанок мойого батька, є звичайним обманцем.

Доктор Бравер здержав ся, але Єлена кивнула на нього щоб йшли дальше.

— Так — вона продовжувала — се моє сильне переконанє, хоч на бажанє мойого батька, той мнимий князь посватав мене. Колишні мої здогади набрали з часом цїлковитої певности і тому, коли сей нещасний вернув до вітчини, я одинока повірила в його запевненя. На жаль, я не мала доказів, щоб йому допомогти.

Лікареви видало ся се все дивною загадкою.

— Вибачайте пані — нарешті промовив, бистрим оком міряючи Єлену. — Ви сказали, пані, що ви є нареченою мнимого князя. Коли йому не вірите, чому отверто не скажете про се батькови?

Єлена поблїдла й очі спустила в долину. Лице її зраджувало глубокий біль.

— Не можу вам на се відповісти — се моя тайна! — непевним голосом сказала. — Доки не матиму зовсім певних доказів, не зможу явно виступити. Я думаю, ви піймете се: Коли мій самозванчий кузин перед кількома місяцями тут явив ся, він своєю рішучістю та поведенєм вспів цілковито з'єднати собі серце мойого батька. А коли після якогось часу заявив князеви, що бажав би оженити ся зі мною, мій батько був вельми радий тому, бо се було здавна його мрією. А його радість була так велика, що я рішилась приняти освідчини молодого князя лиш тому, щоб батька вдоволити. Та я не довіряла йому та гидувала ним, але, не маючи нїщо певного, мусїла мовчати. Аж якось старий слуга, що довгі лїта перебув на княжому дворі, остеріг мене, що він зараз після повороту молодого князя переконав ся, що він не є Ериком Нелїдовим. Він також сказав менї, що його молодий пан, про якого слїд від довшого часу був пропав, мав за лївим ухом знак. Сей же, що підшиваєть ся під імя князя, того знаку не має. На жаль, невдовзї опісля нещасливий случай спричинив смерть старого слуги, а з ним пропав одинокий мій свідок... Я вже втратила була всяку надію, Аж несподївано являєть ся у нас знаний вам молодець і витає мого батька, як свойого стрия. Жах великий відбив ся на лици мойого нареченого — він або знав прибуваючого, або бояв ся може висвітленя правди. Та се однак не вивело його з рівноваги — холоднокровно відправив дійсного князя, називаючи його обманцем.

— Се страшне! — промовив лїкар. — Признаюсь, що коли ваш батько передімною назвав того молодця обманцем якийсь внутрішний голос остерігав мене, що так не є, та що той молодець не обманив мене!

— Нї, нї! — не обманив! — перебила Єлена. — Вірте менї, що хиба нїхто другий не терпить так з його причини, як я. Але не бачу виходу; не знаю як освободити себе від ненависного супружа із тим чоловіком... Случай звів мене із нареченою того нещасного князя — вона остала йому вірною в час довгої розлуки. Ви зрозумієте розпуку бідної дївчини — на колїнках просила милосердя у мойого батька. Але він, той самозванчий князь, вмів обманити серце мойого батька, вмів вговорити в нього, що прибувший молодець се обманець. І тому мій батько не мав ми-

лосердя над бідною дівчиною та відпустив її від себе без слова потіхи. Онак я сама рішила порозуміти ся із Евою Вернер та допомогти її нареченому здобути втрачені права. Чи розумієте мене тепер? Хиба розумієте вже як страшною є для мене думка, що незабаром я-б мала стати жінкою того нахаби!

Молодий лікар глядів на неї поважно, допитливо.

— Будучи на вашому місці — сказав — я-б те все розповів князеви! А тоді доперва ваш батько прозрів би та правда побідилаб!

Єлена знова здрігнулась й відвернула своє лице.

— Ні, ні! Не можу про се говорити з батьком... А може — добавила по хвилї — може вкінці не буду мала иншого вибору і...

Хвилю йшла мовчки побіч лікаря а відтак нагло благаючим голосом промовила:

— Пане докторе, ходіть зі мною до Еви Вернер, нареченої того нещасного молодця. Дайте їй нагоду подякувати вам за ту прислугу, що ви висвідчили її любому.

Лікар троха отягав ся, але остаточно пристав на се й обоє пішли.

— Все, що лиш в моїй силї буде — сказав доктор Бравер — все зроблю. Я не вірю, щоб молодий князь збожеволів. Ніколи я не запримітив у нього ніяких познак умової хороби. Жаль менї дуже молодого князя; признаюсь вам, що він ще в Лондонї з'єднав собі моє співчутє!

Прибули до Евиного мешканя а вона чимало здивувала ся побачивши Єлену в товаристві незнакомого мущини.

— Ось я вам привела приятеля бідного Ерика — заявила Єлена. — Се доктор Бравер із Лондону, що недавно тому допоміг Ерикови сюди повернути.

Сльози вдячности появили ся в Евиних очах. І вона і пані Вернер сердечно привитали молодого лікаря і зараз, так в четверо, почали поважну розмову.

Ева розповіла про те, що дізнала ся на поліції. Її нареченого віддали під догляд лікарів в шпитали нервових недуг, що був побудований у віддалї якої пів години дороги поза містом. Розуміє ся, вона його відшукала, але надармо просила, щоб їй хоч на хвилину позволили поговорити з нареченим. Рішучо відказали їй.

Доктор Бравер уважно прислухував ся оповіданю Еви й рішив в який будь спосіб розвязати загадку. А позатим — а бояв ся того — ще якесь „щось" заважило в його рішеню: се Єлена, котрої незвичайна краса зразу його до себе прикувала.

В часї розмови згадав, що передовсїм хоче віднайти свойого товариша доктора Дерінґа, з яким відбував спільні студії, а коли се зробить, приобіцяв займити ся рішучо справою молодого князя Нелїдова.

Коли згадав імя Дерінґа, Ева здрігнулась.

— Доктор Дерінґ? — спитала. — Такий лїкар є — о скілько добре памятаю — в заведеню, де перебуває мій наречений.

— Можливо! — відповів доктор Бравер — мій приятель якраз є лїкарем нервових недуг. Так, се він. Чудесно. Тепер вже легка справа. Без великого труду дістану ся і до закладу і до нещасного князя!

Із радости аж сльози станули в Евиних очах.

Ще тої самої днини пішов доктор Бравер до того закладу. Після години ходу добив ся до цїли. Спитав про доктора Дерінґа. Завели його до салї принять, де за хвилю явив ся також доктор Дерінґ. Він лиш спинив ся на порозї як враз і скрикнув з радости:

— Здоров був, Юріє! Се ти — старий друже? Алеж бо ти змінив ся за тих кілька послїдних лїт!

Привитали ся сердечно. Почали згадувати давні часи, а оповіданю їх не було кінця. Відтак змінили тему розмови і нагло доктор Бравер спитав:

— Скажи но менї, Ервине — у вас є під наглядом хорий, якого і я добре знаю... Був колись в Лондонї, на клїницї, звав ся Ерик Нелїдов і тодї я був дуже зацїкавив ся ним. Не знаю, що думати про нього: чи се який нахаба, чи може хорий на умі.

Доктор Бравер із розмислом так говорив, щоб не розярити підозріня у свойого друга.

А доктор Дерінґ скоро підхопив:

— Розуміеть ся: вмовив в себе княже походжене. Позатим се милий чоловік, високо образований із широким світоглядом. Радо із ним розмавляю. Одного лиш не можу зачіпати, а се: його княжої гідности.

— Чи заведеш мене до нього? — спитав Бравер.

Дерінґ згодив ся на се й завів свойого друга до відділу, де приміщений був Ерик Нелідов.

Але той лиш глянув на свойого добродія, крикнув із радости й підійшов до нього.

— Мій Боже! — кликнув. — Чи-ж би се правдою було — доктор Бравер, се ви тут?

Молодий лікар сердечно стиснув його за руку й весело промовив:

— Певно, се я! Захотів побачити де перебуваєте. Так давно ні знаку житя не даєте!

Ерикова радість зразу пропала. Тяжко дихаючи відповів:

— Пане докторе, я не писав, бо не стало ся так, як я думав.

А коли на мить доктор Дерінґ відвернув ся, доктор Бравер дав знак Ерикови, яким остеріг, що він йому не ворог.

Тимчасом доктор Бравер говорив про всякі найріжнороднійші справи, передав йому поздоровленя із Лондону і розказував про ріжних визначних людий із клініки, яких знав також і Ерик.

Хтось постукав у двері — покликано доктора Дерінґа до хорого.

— Вибачай, верну за хвилю! — звинив ся Дерінґ і вийшов.

Тоді доктор Бравер промовив до Ерика:

— Послухайте мене! Приношу вам щирі від серця нареченої поздоровленя. Сьогодня я був у ньої. Не теряйте надії — все гаразд буде. Лиш заховуйте ся супокійно. Ваша кузинка, дочка старого князя, є вашим вірним другом й маємо надію, що зможемо вам привернути належні вам права.

Ерик здивував ся.

— Моя кузинка? Єлена — наречена того — того обманця?

— Так! вона все знає про нього! Ненавидить його та бажає увільнити ся від нього! Тому й получила ся із вашою нареченою й стараєть ся доказати, що се вам приналежуть княжі права.

Ерикове здивоване не мало границь.

— Тепер же не говоріть про се — остерігав. Не теряйте відваги, друже, та вірте, що Бог вас не опустить!

Як раз втворили ся двері й увійшов доктор Дерінґ. Ще часок остали із хорим, але вже не довго.

Після їх відходу Ерик впав на коліна. Не міг сліз спинити.

— Так, Ево моя! Глядім із надією в будучність. Так, моя дорога, тепер я надією живу, бо вірних другів маю!

РОЗДІЛ CXIV.

ПОДВІЙНИЙ ОБМАН.

Пригоди минулих днів вельми зажурили Олексу. Дійсно, так близька присутність Ерика Нелідова, з кождою хвилею загрожувала йому відкритєм. Також відчував, що Єлена ненавидить його та бажає позбути ся. Хотів приспішити день вінчаня. Ставши законним чоловіком Єлени, чувби ся много безпечнійшим.

Якраз вертав домів, цілковито думками занятий. Тільки що був у своєї нареченої, а її байдужність та холодна здержливість дуже роз'ярили його.

Наміряв ся втворити фіртку до свойого парку, коли нараз почув якесь шарудінє, а коли оглянув ся, замітив якогось старого жида із кошем ріжного товару.

— Нічого не вторгую, ласкавий пане? — спитав хрипливим голосом. — А може зробимо який інтерес, пане бароне?

Олекса хотів відвернути ся, та нагло звернув більшу увагу на жида, якого голос — здавалось йому — знав.

— Нічого не вторгую, ласкавий пане? — Нехай пан барон оглянуть які прекрасні річи маю. Все не дороге, та добре, пане бароне!

Олекса хотів йти дальше, коли се жид вхопив його сильно за рамя.

— Хвилинку мусиш мене вислухати! — відозвав ся.

Із трудом здержав Олекса оклик здивованя.

— Се ти — ти? — спитав нерадо.

— Так — я! — зареготав ся старий жидиско. — А що? Не пізнав би ти мене в такому перебраню?... Хитрун з мене — що? Поліція не так скоро віднайде мене.

— Чого-ж ти тут знова хочеш? — кликнув Олекса. — Аджеж я тобі говорив, щоб ти мені не докучав!

— Е, що ти мені там говорив! — відрубав той з погордою. — Роблю, що самий хочу. Дай мені спокій! От радше розкажу тобі дещо цікавого: Ти певно знаєш вже від нашого друга Мербаха, що, задля більшої певности, свойого часу я прибрав був твоє назвиско. Мимо того — не повело ся — впав я властям в руки. І Олекса Рандовський поманджав у вязницю!

— Драбе! — кликнув Олекса. — Так, розказував мені про се Мербах, але відберу тобі охоту вдруге під моє імя підшиватись та злочину допускатись.

— Ха, ха, ха! — зареготав ся той другий. — Такого чесного імени не все можна вживати. Здаєть ся, вигіднійше буде колись назвати себе князем Нелідовим.

Олекса старав ся здавити злість у собі.

— Чого хочеш? — говори!

— Хочу лиш докінчити своє оповідане: — Час якийсь я мусів пересидіти у вязниці, як Олекса Рандовський. Аж тут одної днини — моє здивоване та радість прямо границь не мали — дістаю сердечний листок, фіялками пахучий, писаний жіночою рукою. Листок був від Асти, яка в ньому запевнювала мене про свою горячу любов та звідомляла що все можливе зробить, щоб лиш мене із вязниці увільнити!

— До чорта! — заскреготав зубами Олекса, що вже доміркував ся всього.

— Розуміеть ся — говорив Волдінґ дальше — я оставив її із думкою, що се я „її любимий Лесик". А коли остаточно — завдяки її безмірній любові — втворила ся моя вязниця, я подякував прекрасній Асті за її стараня. Но, і тепер я зовсім свобідний. Задля осторожности я ось так перебрав ся та доперва від недавна находжу ся в сьому місті. Але із грішми у мене неясно і тому ось мене бачиш. Лесю, ти мусиш мені допомогти!

— Го-го! мій любчику — мушу? — бісячись вигукував Олекса. — Хто тобі сказав, що мушу? Ні, мій друже, розглянь ся за ким другим — від мене не роздобудеш ні зломаного сотика.

Волдінґ схрестив руки на грудях та визиваючо глянувши на Олексу, так промовив, злобно підсміхаючись:

— Ні зломаного сотика? Дивіть ся — звідки така відвага? Га, га! мій друже — знаю я добре, що дістану від тебе — та ще не мало гроший!

— Ні за що в світі! — крізь зуби процідив Олекса. — Сього вже за богато!

— Не бій ся, мій друже, не знищу тебе! Се вже послідний раз. Маю чудесні наміри, вже більше не користати му із твоєї приязні.

— Дай мені святий супокій! — відпер Олекса. — Знаю я, ті твої „наміри" — нічого не дам!

В очах Волдінґа заграли ворожі вогники.

— Надумай ся, Лесю! — грізно промовив. — Знаєш, що маю в руках тебе і Асту. Так не дражни мене, раджу тобі по доброму.

Олекса, в безсильному гніву, затиснув кулаки. Волдінґова погроза мала добрий наслідок.

— Кілько хочеш? — спитав розбішеним голосом.

— Но, думаю, що на початок 3,000 ґульденів мені вистане!

Олекса закляв. Одно розумів ,що мусить платити! Добув із мошонки бажані гроші а подавши їх Волдінґови, сказав:

— Але раджу тобі, виминай мене! Бо і в мене терпеливости не стане!

Олекса не міг панувати над своїм гнівом коли бачив з якою злобною насмішкою Волдінґ ховав подані собі гроші. З поспіхом відійшов.

Позад себе ще почув побідний сміх Волдінґа, що довго ще дивив ся за відходячим.

— А бачиш, мій любчику! — радував ся. — Я-ж тобі казав, що заплатиш. Але тепер мушу взяти ся за якусь порядну роботу, бо мені вже відпала охота від того волокитства.

Звернув ся в сторону міста й зайшов до одного із

заїздних домів, де збиралось дуже непевне товариство.

Тут в темному кутку сидів його приятель Мербах.

— Но, і як? Обскубав його? — спитав.

— Чудесно! — була відповідь. — Кидав ся, але не помогло. Мусів — тай дав!

Зажадав вина й присів ся коло свойого друга, якому також дав частку гроший.

— Ось, маєш! — говорив. — Придасть ся тобі, бідняку. Я-б дав тобі більше, ко-б лиш міг. От, тепер бодай маю щось в кишени — чоловік зовсім инакше чуєть ся із тим!

І Мербах також — в наслідок дарованих гроший — був в доброму гуморі. А міряючи свойого приятеля від стіп до голови, сказав:

— Знаєш Волдінґ, ти повинен щось зробити... Я-б сказав: ожени ся із якою богачкою!

Волдінґ був веселий без границь. Але тут нараз став поважний і заявив:

— Думка не дурна! Колиб чоловік добре попав, мав би запевнену будучність.

Тепер Мербах у веселий спосіб почав представляти йому всі вигоди супружества. Та се Волдінґа не розсмішило, він вже остав поважним. А коли після години розійшли ся, Волдінґ тяжко задуманий поступав вулицею й дивну розмову вів самий з собою.

А також у свойому мешканю був задуманий та поважний. Невжеж то Мербахова порада так вплинула на нього?...

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Для баронихи Говарт настали — як здавало ся — часи найбільшого щастя. Була в посіданю великого майна, була панею величавого замку. І барон Альфонс почав вживати житя та світа, здорово обскубуючи матірню касу. Зразу вона старала ся спиняти ті всі його забаги, але від часу тої то прикрої ночі серед мовчаливого ліса, барон Альфонс якось дивно впливав на свою матір. Коли йому докоряла за безмірне траченє гроший, або коли не хотіла йому дати гроший, — він лиш якось так дивно глядів на неї, або дивачно підсміхав ся, а тоді прекрасна та жінка робила все, чого він лиш бажав.

Синова легкодушність та безмірне трачене гроший затроювали житє прекрасній вдовиці. І вона також бажала вживати солодощів житя. Аджеж вона була в найкращих своїх літах — моглаб ще попасти яке щастє. Загадала віддати синови частину майна на власність, сама же рішилась піти після власних забагів.

Коли вона про се згадала синови, він всміхнув ся а допитливим оком споглядаючи промовив:

— Ні, мамо, про се не думайте! Ми разом мусимо держати ся. Коли доконче хочете вибратись в дорогу — так гаразд! — З вами я-б також хотів троха світа пізнати!

Замовкла й не згадувала більше про се.

Перші тижні, після смерти свойого чоловіка, перебула самотинно — аджеж перед світом треба було вдавати сумної вдовиці. В самотині же своїй снувала найпишнійші заміри.

Не часто виходила із палати, хоч найбільшим її бажанем було показати ся товариству.

Часто, коли сиділа в глубокій задумі при вікні, бачила у вікні протилежного будинку якогось старшого мущину. Кілько же разів вона глянула на нього, він скоро переводив свій погляд на вулицю.

І на диво — бароніха що раз частійше споглядала на того пана, якого ціла постава та поведенє зраджували шляхотне походженє. Без сумніву був се якийсь високий військовий урядник.

І скоро переконала ся бароніха, що її сусід часто за дня виїздить в товаристві старшого вже слуги, прибраного в богатий убір.

Почала довідуватись хто він такий, і незабаром дізналась через свою служницю, що її сусідом є ґраф Байтен, який недавно тільки що спровадив ся до тої каменицї та заняв там цілий перший поверх.

Се ще більше її зацікавило, особливо, що кілько разів станула при вікні, зараз також являв ся напроти той граф — і нераз їхні погляди стрічали ся.

Якраз знова наближила ся прекрасна вдовиця до вікна. Сьогодня однак видалось їй, що ґрафа нема дома. Бароніха бодай не доглянула його при вікні.

Нараз здрігнула ся й подалась взад.

Чи вона добре бачить? Не помиляєть ся? Аджеж се хиба ґраф. Саме вийшов із дому враз зі своїм послугачем й пустив ся йти прямо до її хати.

Так — не помиляєть ся. Здержала віддих. Хвилю стояла непорушно, стиснувши руками филюючі груди. Аж тут — чути дзвінок.

— Ах! се він! — кликнула радісно.

І побігла до свойого будуару, щоб ще поправити дещо на собі.

Незабаром служниця принесла візитну карточку.

На карточці, в розі, красувалась ґрафська корона, а здобленим письмом виписане було імя і назвиско:

Ґраф Герман Байтен

Сильний багрянець покрив лице баронихи на вид того назвиска, що так нагло побачила на карточці.

З трудом лиш могла закрити своє схвильоване перед цікавим оком служниці, що — як се звичайно буває між такою послугою — бачила й розуміла більше, як се мож було по ній пізнати.

Тимчасом бароніха троха охолола, схвильоване звільна її оставило й вона змогла заговорити.

— Попроси пана ґрафа до сальону, нехай сяде й хвильку пожде, а незабаром зійду — нарешті промовила до служниці непевним голосом.

Служниця вийшла.

Бароніха ще цікаво зазирнула в зеркало та оглянула себе від стіп до голови.

Була вдоволена, бо всміхнулась сама до себе, струнку свою стать випрямила ще більше й легким ходом пішла зустрічати гостя.

Але її серце напрасно товкло ся і то що раз сильнійше, в міру того, як наближала ся до сальону.

Мусіла вжити цілої сили волї, щоб запанувати над розбурханими нервами та показатись перед гостем свобідною та спокійною.

Коли нарешті увійшла до сальону, побачила як із одного в півколесо уставлених фотелів підносить ся поважна, повна гідности ґрафська фіґура та із лицарською чемністю підходить до ньої на привитанє.

Також самий перше відозвав ся й сим знова дав їй троха часу прохолонути.

— Ласкава пані баронова — промовив незвичайно чемно — може вибачить мені, що я, хоч дотепер зовсім незнаний, поважив ся переступити поріг вашої хати. Але вважаю се своїм обовязком, як сусід пані баронової, здобути ся на відвагу доступити тої чести та особисто представити ся. Маю надію, що ласкава пані за сю мою сміліcть не муть гніватись на мене, чи не так?

Помимо великого з'усиля, яким бароніха хотїла запанувати над собою, не могла запобігти тому, що її личко обляв горячий багрянець.

Але вдало ся їй викликати на личко милу усмішку та ввічливим рухом руки вказала ґрафови фотель, запрашаючи, щоб заняв попереднє місце.

Із сьої хвилї знова скористала, щоб від'зискати свободу та не дати замітити по собі якого будь несупокою.

З початку говорили про справи звичайні в таких хвилях, маловажні.

Опісля доперва розговорились на добре.

Ґраф розповів їй, що вертає із довшої подорожі із полудневих країв та що думає якийсь час тут перебути, бо хотїв би оглянути в місті все, що тут гідне увагу та славне, особливо же хоче пізнати старинности міста та діла штуки а рівночасно також бажав би дати своїм кісткам довший супочинок після так тяжкої подорожі.

Слова його, а особливо згадка про подорожуванє розбудили велике зацікавленє у баронихи. Як займаючим мусить бути для кождої жінки мущина, відріжняючий ся від свойого окруженя чаром новостий які привіз з собою із далеких подорожий в екзотичних краях... Так і тут. Бароніха з великим зацікавленєм прислухувала ся оповіданям про далекі подорожі того чоловіка, в котрого хоч волос був вже сивиною припорошений, то все-ж таки було в ньому щось такого, що не допускало називати його старим; мав ще живі та повні світла очі, спружисті руки,

та живо всім переймав ся, про що самий говорив — одним словом, мимо старших літ поводив ся наче молодець.

Вмів же так живо говорити, так вмів слухача втягнути в круг своїх думок й зацікавити тим, що говорив, що бароніха прямо очий не зводила із нього, та ловила кожде його слово й прямо аж забувалась слухаючи.

Дуже скоро позбула ся першого несупокою, якого зазнала на вістку про відвідини того незнакомого чоловіка та в перших хвилях розмови із ним, та вже після якогось часу так свобідно з собою розмавляла, що комусь із даленку моглоб здавати ся, що се якісь довголітні знакомі, а ні двоє людий, що перший раз в житю зійшли ся.

І сталось так, що ґраф засидів ся у тої гарної вдовички о много довше, як на се позволяє звичай при перших відвідинах. Остав, бо проміністий погляд баронихи прямо, здавало ся, придержував його на місци. А коли остаточно підняв ся, щоб попращати ся, здавалось їй, що се не година а лиш декілька хвилин в милій розмові із ним пройшло.

Розуміє ть ся, цвитуча ще Кльотильда ввічливого та милого сусіда горячо запрошувала, щоб частійше до неньої заходив, а пан ґраф знова не крив ся із тим, що пані баронова викликала у нього сильне вражінє.

Не тяжко буде читачеви відгадати настрій духа, в якому ґраф Байтен оставив бароніху Кльотильду.

Прекрасна та пані довший час в задумі проходжувала ся у свойому будуарі а що із природи була зарозуміла та жадна слави, то зараз зароїли ся їй в голові смілі думки та очайдушні наміри та надії на будуче.

І так: в думці вже бачила себе жінкого того достойного пана, ґрафинею Байтен, та представляла собі вже в думках, як то вона вестиме безжурне, веселе та принадне житє при боці того милого чоловіка та серед найвисших, аристократичних кругів товариства.

Таке становиско — се була її довго леліяна мрія. Завсігди в свойому житю бажала займати перше місце серед аристократів, у всьому вести перед, бути осередком всього і то при боці найбільш елеґантного та рівно милого чоловіка.

Коли вечером вернув Альфонс із міста домів, був незмірно здивований тим, що застав.

Ось його мати, що в послідних часах все була якась сквашена, знервована та подражнена, сьогодня нагло змінила ся зовсім, була в незвичайному настрою та дуже весела.

Не довго трівало, а дізнав ся від матері, що саме було причиною тої зміни в її успосібленю та незвичайної тої під'охоти.

Самий також був незвичайно сим заскочений, коли почув про відвідини того незнакомого собі ґрафа та на його лици відбило ся якнайвисше здивоване.

— Се цікаве! — кликнув оживлений — що якраз сьогодня в клюбі також про нього говорили. Несотворені річи розповідають люди про богацтва того пана! Кажуть, не знаю ще напевно скільки в тім правди, що іменно в Італії має мати більші земські посілости, яких вартість має правдоподібно, переходити кілька міліонів

Ся вістка ще більше поділала на Кльотильду.

До всіх своїх мрій, які в думках голубила, прибула ще одна, дотепер ще не почислена, а се: богацтва! міліони!

У баронихи на устах появилась усмішка щастя, потайна але многоважлива.

Отже буде не лиш ґрафинею але ще й міліонеркою!

Але чи може Альфонс відгадав її скриті думки?...

Він якось так дивно впялив ся в неї своїм поглядом, так допитливо, можнаб сказати.

Здавало ся, що тим поглядом хотівби сягнути в глуб, до самого дна матірної душі.

Вже, вже втвирав уста, щоб насмішливого щось сказати, бо що до сего він ніколи не жалів матері, а однак почутє встиду, що все таки є вроджене кождій дитині, хоч і не свідоме, казало йому замовчати.

Вкусив ся в язик й нічого не сказав.

Бароніха ще не скінчила встановленого звичаєм часу жалоби й се лиш, а властиво страх перед балачками, здержував її від того, що не втворила ще своїх сальонів для принять гостий.

Тепер би тимбільше радо втворила свій дім та принимала аристократичне товариство, щоб мати нагоду тим частійше запрошувати до себе ґрафа Байтена.

Остаточно однак потішала ся тим, що також другою дорогою дійде до тої самої цїли.

Доміркувала ся, що се навіть лїпше складаєть ся, бо зможе його лїпше пізнати й до себе зближити, коли буде його сама приймати, а нї разом із більшим товариством, де мусїлаб бути на услугах всїм другим гостям.

— — — — — — — — — —

Ґраф Байтен дуже радо скористав із запросин баронової. Приходив зразу рідко, відтак частїйше і частїйше аж і став щоденним гостем баронихи.

Супроти так частих відвідин ґраф Байтен мусїв запізнати ся також із сином баронихи, Альфонсом.

Запізнавшись, син зовсїм був тої самої гадки що до нового знакомого, що й мати.

Подивляв його манери та миле поведенє. І може бути, що догадувавсь замірів матері а лиш не мав відваги в голос про свої здогади висловитись.

Зрештою рішив сього не чіпляти.

Поволи, в души навіть почав того бажати, щоб матері повело ся в її намірах та щоб дійсно віддала ся за ґрафа, що остаточно було знаменитою партією для матері а й для нього представляло певні користи.

Надїяв ся, що тодї доперва буде мав достаточне жерело, з якого черпати ме гроші на покрите своїх видатків, получених із заспокоюванем дорогих його налогів та приємностий, навичок та пристрастий.

А ся честилюбива панї баронова, кілько разів погадала про се, яке вимріяне щастє її чекає, аж розпливала ся в любощах.

Серед тих радісних зворушень послїдних днїв, серед рожевих мрій, навіть зовсїм забула про нещасну свою минувшину.

Немилі згадки того, що було та минуло, вступали в тїнь та робили місце світлїй теперішности та ще світлїйшим намірам на будуче.

Вмовкав навіть прізний голос її нечистого сумлїня, той голос, що так страшно її мучив нераз днями й ночами й нїколи не давав супокою.

Години за годинами минали їй на тихих розважуванях, на снах на яві, солодких снах про будуче житє. Любувалась витворами своєї уяви, що розмальовувала ви-

мріяні образи найкрасшими казочними красками.

Граф же знова, чим відвідини його частійшими ставали та довше тревали, тим виразнійше давав розуміти, якого рода були його почуваня супроти гарної Кльотильди, тим виразнійше давав пізнати, що його одиноким та найгорячійшим бажанєм є, щоб здобути її для себе — разна-все.

А треба було признати, що вмів забрати ся до того, щоб її з'єднати собі.

Аж любо було дивити ся як то він грав роль вельми вважливо лицаря, що то своїй дамі лиш служити хоче, та ні за що в світі не зробив би їй ніякої прикрости.

Злегенька давав зрозуміти, що він вважає себе настільки старшим, що не мавби ні права ні навіть наміру, щоб її так молоду і принадливу жіночку посісти а сим якраз найбільше підбивав Кльотильду, яку зі всього найбільше боліло се, що її літа так скоро й безповоротно та без щастя проминали.

Тож почувала ся щасливою, коли він їй згадував як то молодо вона виглядає, а тоді й вона із жіночою зручністю, не прямо, але із далеку підходила й піддавала йому відваги, даючи порозуміти, що вважає його ще досить зручним, щоб міг ще і з наймолодшим мущиною у сватьбі суперничити.

Так то з дня на день їхні відносини укладали ся, ставали зажилими та сердечними.

Барон Альфонс вмів незначно так свої справи уложити, що в тім часі, коли приходив граф, він можливо часто перебував поза домом й дуже рідко коли докучав їм своєю присутністю.

Обоє-ж вони мали много свободи та много нагоди, щоб розказувати собі те все, чого не говорить ся в присутности третої особи, хочби найблизшої, а лиш в затишному закутку, в чотири очі.

Хоч прекрасна вдовиця ще й думати не могла про явну сполуку із своїм бажаним обожателем, бо їй ще рік жалоби не минув, то все-ж бодай частинно була вдоволена тим, що він тимчасом будь-що-будь без сумніву старав ся о неї.

Потішалась тим, що коли не сейчас, не так скоро, як

того бажала, то у всякому разї за кілька місяців буде жінкою пана ґрафа Байтена, жінкою міліонера.

— — — — — — — — — —

Річ зовсїм ясна та зрозуміла, що так часті відвідини ґрафа у баронихи Герват не остали ніякою тайною.

Скрізь в місті незабаром говорили ні про що друге, як лиш про се, що сей незмірно богатий пан, дивак, так прилипає до баронихи, що вже невдовзї таки поберуть ся.

Між цокотухами, яких нїгде не бракує, заручини ґрафа із вдовицею були вже довершеним дїлом. Неодна така „чесна" безплатна почта знала зовсїм певно що вони вже заручені, та лиш явно оповістити того не можуть з причин зовсїм звісних і не одна із тих непокликаних сторожів людської чести горіла святим вогнем обуреня супроти вдови, що жалобою ще вкрита, вже насолоджувала ся другим й тодї шепотом піддавала многозначні свої здогади.

Коли же барона Альфонса питали прямо про се, скілько в тім правди, що говорять люди про матримоніяльні заміри його матері, він загадочно підсміхав ся та лиш здвигав раменами так, що нїхто нїчого певного не міг дізнати ся від нього.

Хитро та зважливо, як належало супроти чужих влїзливців, вмів молодий барон з другої сторони до ґрафа відносити ся із вигладженою та добре обчисленою ввічливістю та сердечністю.

Йому залежало на сїм, щоб того богача для себе з'єднати, бо числив ся із тим, що колись буде міг користати із його добросердности, поки ще цїле майно впаде в його руки.

— — — — — — — — — —

Одного разу, коли бароиха нетерпеливо вижидала приходу ґрафа та, як звичайно, стояла за фіранками при вікнї споглядаючи на вулицю чи він не йде — здрігнула ся нагло, немовби громом поражена та мов мертвець збіліла.

Побачила бо між переходячими людину, на вид якої вся кров її збігла до схвильованого серця.

Чи се, минуле, що так сильно бажала забути, не могло потанути у филях вічного забутя?

Чи ті хмарливі тїни минувших днів та пригод все так

без упину мають її переслідувати?

Чи також тоді, коли здійснять ся її горячі мрії і, вона як жінка того богатого пана поїде із ним десь у світ, далеко із сих околиць, що насувають їй так прикрі спогади — чи навіть тоді немилосерний проклін минувшини не перестане тяжіти над нею?

Чи бодай тоді сумні сі привиди не остануть тут, щоб їй там не затемнювати світла та блиску сонця, якими вона хотілаб окружитись?

— Ах, коби хоч того була певною! — погадала, а тяжкий стогін, що добув ся із грудий, був найвиразнійшим доказом, що вона сама заперечує тій блудній надії, якою надармо намагала себе обдурити.

Ах, коби так раз-на-все я могла забути про те, що остало за мною, що минуло! Коби я так могла без тої цілої журби, в незаколоченому супокою вживати того щастя, що так любо всміхаєть ся до мене! — думала в розпуці.

Але зараз же в слідуючій хвилї найшли їй на голову зовсім инші думки та зовсім новий настрій заволодів тою твердою душею, зовсім її опутавши.

Злобна, зарозуміла усмішка появила ся на її мірних устах, вона вся випрямила ся пишно, самовпевнено а голова її стрімко підняла ся вгору.

— І що-ж є ще на світі, чогоб я мала обавляти ся? — шепотіла сама до себе. — Особливо тепер — добавила після хвилї, немов стараючись впевнити себе в тому якраз переконаню — коли я вже близько здійсненя своїх мрій! О, ні! ні! Геть маро, геть зловіщі тіни та упирі! Не допущу, щоб ви затьмили мені світло мойого щастя!

На її гарних устах осілась промініста усмішка щастя та самопевненя, та вигладила чоло, зовсім затираючи на ньому всякі зморщки, що їх несупокій та жура намагались там покарбувати.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Небавки заглянула через вікно — а вона все на вулицю споглядала — як із високої брами протилежного дому вийшов ґраф.

Йшов до ньої.

Не минуло ще й кілька хвилин, а вона вже вижидала в сальоні, щоб там привитати милого гостя.

На перший погляд пізнала, що ґраф виглядав якось инакше, як звичайно, якось дивно врочисто та настроєво.

Привитавшись, він сказав кілька незвичайно ввічливих слів й подав їй не велику але незвичайно гарну китицю рож, за які певно мусів досить високу ціну заплатити.

Барониха з усмішкою се приняла. Їй дуже мило було слухати тих всїх похвал. Серце стукотіло нерівномірно, дико, бо якийсь внутрішній голос шепотів їй безнастанно, що якраз сьогодня здійснить ся се, чого від так давна собі бажала.

І дійсно!

Ґраф зараз же сердечнійше почав говорити й теплїйший був, чим звичайно.

Вже в його погляді можна було відчитати освідчини нїмі але горячі та готові до вислову.

Розказував, що деякі справи та відносини так складають ся, що мусїти ме вже в слїдуючих днях виїхати із сього міста, але тяжко йому приходить оставляти сю місцевість, з якою так сильно дещо вяже його.

Вже сї послїдні слова були многозначні, але барониха із жіночою хитрістю скоро спостерігла ся, що найкрасше буде нічого не відповідати на се. І дійсно, нї словечком не відозвалась, а лиш по дївоцьки завстидалась, та, мов пятнайцятьлїтня дївчина, очи долїв спустила.

Тодї він наглим рухом вхопив її за руку, якої вона остаточно зовсїм не боронила, та горячими словами визнав її щиру, горячу любов — любов, на яку лиш мущина здобути ся може.

Се була величня побіда баронихи.

Вонаж дуже добре знала, що так буде, що до сього прийти мусить і на прихід того вона була приготована.

А однак, коли се вижидане щастє здійснилось, барониха не була в силї свойого хвильованя зрівноважити. Воно її цїлковито обняло, їй стало якось так ніяково, що й промовити не була в силї.

Нарештї, доперва коли вдруге почав наставати, коли знова поновив свої горячі визнаня любови та благав у ньої відповіди, вона підняла на нього сльозами щастя залиті очі та мягким рухом простягнула до нього руку.

Він вхопив її руку та покрив горячими поцілуями.

Ґраф та баронова були в божеському, на-причуд гарному настрою. Він із радости не міг собі дати ради й прямо не знав, що з собою почати, коли вона, унимаючись, шепотом призналась, що вже від давна в глубині серця ховала горячі симпатії до нього а навіть і кохала його.

Сплївши руки, посідали на пишній отоманї й віддали ся солодким мріям. В їхній уяві снувались принадні пляни будучого житя, яке від тепер мали вже вести не з'окрема, здалеку від себе, але разом.

Перші хвилї після освідчин, сї перші хвилї нового житя, коли то чоловік не належить вже лиш до себе, але і ще до котось другого та коли відчуває, що той, хтось другий, віддає нам себе також на вічність — сї хвилї мають в собі щось опянюючого, чадливого, що наче дурманом сповиває, поки чоловік навикне та ізжиєть ся з тою думкою про своє щастє.

У баронихи зворушилось серце та ковтало так, що мало не пукло. Не було се однак зворушенє, викликане трівогою або жахом. Нї! Противно! Тепер, коли бачила себе на верхівю свойого щастя, добившись до мети своїх бажань, вернуло їй давне самовпевненє, свідомість своєї сили та чарів своєї краси.

Жінка ся пустувала та жартувала з такою свободою та без всякої застанови, наче дитина, так немов то останні місяцї її житя раз-на-все затерли ся в її памяти.

І справдї бароних мала причину, щоб так радїти та веселити ся, бути вдовольненою, щасливою та чваньливою:

Ґраф був чоловіком образованим; його поведенє було так шляхотне та повне гідности, що її радість з причини посїданя його була зовсїм оправдана та зовсїм зрозуміла. Той молодечий вогонь, що блистів в його гарних очах, та розкидав ясне проміне кругом, та похвальні слова, що ними так по лицарськи свій захват висказував, так її захопили, що вона поза ним не бачила нїчого та нїкого.

Колиж остаточно почав ґраф пращати ся ,запевнив її, що зараз завтра знова прийде.

Бароніха була в чаду щастя.

Її погляд дивно блистів, коли ще пізно в ніч безупину проходжувалась по салї принять й не думаючи про супочинок.

Воліла радше віддати ся мріям, стократь солодшим як сон. Ніхто бо радо не кладеть ся спати в той час, коли радіє своїм щастєм. В таких разах чоловік хоче вичікувати, сторожити, немов би то на днї його душі ховав ся який жах перед насиллєм, що в ночі то щастє може забрати.

І справдї, нераз так буває, що лягаємо спати щасливі, возрадувані, а рано встаємо журбою сповиті. Або хтось, в протягу тих кількох годин, коли ми спокійно спочивали, забрав предмет нашого щастя, або — що гірше всього — самі обдираємо себе із того щастя, після холодної надуми розгадавши, що се, чим ми раділи вчера вечером, сьогодня, при денному світлї, не представляє ніякої вартости.

Але у баронихи наразї не було того. Ніхто їй щастя не відбирав, нї вона сама не зменшувала його розсудливим думанєм. Без застанови віддавала ся своїм мріям, а не йшла у спальню тому, що їй так прямо милїйше мріяти було.

Хтоб був думав, що вона ще коли підійме ся так високо! Що ґраф, та ще правдивий ґраф, чоловік не поганий а до того ще так богатий, прийде й перед нею зложить своє серце, почетне імя й принадні — свої мілїони.

Якже втїшить ся Альфонс, коли вернувши домів дізнаєть ся про все, коли дізнаєть ся, якого щастя доступила його мати!

Із великою нетерпеливістю бароніха вижидала повороту свойого сина.

Цікава була знати, яке вражінє викличе у нього ся вістка, а крім того сама відчувала потребу подїлитись із другими тою радісною вісткою.

Чоловік доконче мусить мати когось, щоб міг перед ним виговоритись, особливо в хвилях великої жури або незвичайної радости. А коли так станеть ся, що в найблизшому окруженю нема нікого, то виробляєть ся тодї у людини дивачна навичка говорити з собою.

Бароніха не довго ждала на сина.

Незабаром втворили ся двері й Альфонс спинив ся на порозі. Не потреба було нічого говорити. Було досить того, що заглянув її радіюче лице, а зразу догадав ся, що тут стало ся в його неприсутности.

Так се вираз лиця осіб нам близьких без слів вміє до нас промавляти.

— А! а! ґратулюю мамочці! — кликнув зрадівши.

Бароніха счудувалась: деб то він на місті дізнав ся про се, що якийсь час мусіло ще бути закрите тайною перед чужими.

А він ще більше сміяв ся із її здивованя й почав дальше шуткувати:

— Що-ж то, мамочко, думаєте, що я нічого не знаю, що я вже зовсім так дурний чи сліпий, що не годен зрозуміти, що в вашому серденьку діеть ся? Я-ж вас, мамочко, знаю дуже добре! Не треба мені більше, як лиш поглянути вам в очі, щоб зразу вичитати всї тайни маминого серця, наче в розкритій книжці! Ось і тепер! Но, але се, мамочко, щоб ви не казали, а се правдиве для нас щастє, та я прямо не всилї того висказати, як дуже тїшу ся, що ті ваші заручини вже здійснили ся.

Бароніха не спиняла ся довго над догадливістю свойого сина, але коли він вже знав про се, почала розводити ся над самою справою.

Розказала йому все до ладу, що та як було, поминувши лиш деякі дрібниці, що для матері супроти сина є дещо дражливими.

Се зовсім зрозуміле!!

Зате же догодила собі тим, що попід небеса стала вихвалювати прикмети мущини, якого незабаром мала вже назвати своїм чоловіком.

Дальше почала мріяти про будучність.

Розказувала йому, якими то рожевими барвами розмальовував ґраф перед ньою її будуче житє із ним, а сама же також неодно добавила, що особливо відповідало її бажаням а про що ґраф ще не вспів навіть згадати.

Зараз завтра — дальше говорила йому — мають відбути ся їхні заручини тихенько серед родинного кружка. Опісля ґраф має виїхати на якийсь час й оставить її саму,

але се лиш тому, щоб у себе дома приготовити все на приняте будучої пані того дому.

Доперва після того верне за ньою.

Альфонс уважно слухав слів матері й тїшив ся разом з ньою, а рівночасно також обдумував свої наміри на будуче, надїючись, що після заручин матері все зовсїм инакше і то на красше змінить ся.

— — — — — — — — — —

Коли так мати й син сидїли поруч себе й снували рожеві мрії, той, що був предметом тих мрій, ґраф Байтен, в дома, зараз по другій сторонї вулиці, вперто проходжував ся по своїй кімнатї.

Хто знає, чи в ту мить вид того чоловіка не зігнав би був тої щасливої усмішки із уст баронихи та Альфонса!...

Коли-б були побачили той глум, що викривив його уста, в їх душі мусїлоб закільчитись дивне, неясне підозрінє та прочутє, що кинулиб тяжку тїнь на радістю сіяючі їх лиця.

А що-ж доперва, коли-б могли відгадати його думки. Чи тодї-б вони ще більше не стрівожили ся?...

Але й ми, що із закритого кутка підглядаємо ґрафа, ще не прозріли його намірів наскрізь.

— Справдї, а то скоро доходжу до цїли! — тїшив ся ґраф. — Нї не снило ся менї, що так живо піде!

Затирає руки й дальше ходить по кімнатї.

За хвилю стає перед зеркалом.

Оглянув себе веселим поглядом в зеркальній відбитцї й зареготав ся якимсь нездержливим та гидким сміхом.

— Но, но, дїдусю — говорив до себе у зеркалї — хтоб сказав був, що ти ще спроможеш ся здобути серце жіноче! Ти побіднику жіночого пола! Хоч, що правда, цїле житє ти був собі нїчого хлопчисько та мав зовсїм гарне поводженє та щастє в любові — але що тепер тобі ще вдало ся звести жіночку і то ще так молоду та вродливу вдовичку!... Нї, про се ти вже хиба і не мріяв! Що?

Відвернув ся. Був в доброму гуморі та хвильку ще проходжував ся по кімнатї.

Вдоволений із себе, почав роздягатись.

— Так вперед, до мети та до побіди — шепотом промовляв до себе — вже незадовго дійдеш туди!...

РОЗДІЛ CXV.

В ГОРЯЧЦІ.

Через декілька хвилин і Лукія і Едита стояли проти себе перед забудованєм цирку й нікотра із них не відозвала ся ні одним словом.

Однак їхні думки не йшли в одному напрямі. Кожду із них оживляли зовсім инші почуваня.

На личку старшої відбив ся зовсім виразно великий жах та клопіт. В чертах же молодшої вказалось дитяче майже здивованє, що звільна стало проходити в трівогу.

Почуваня такі розмальовують ся на лицях вражливих женщин так виразно, що не треба навіть вправного, бистрого ока, бо навіть дитина легко їх відгадає.

Чи-ж мав би се бути сон?

А може се нагле зворушенє, викликане так несподіваною появою Лівії та її хороба помішали їй думку, що почала вірити немов то Едита в цирку...

Але ні — ні!

Се-ж вона сама стояла перед ньою.

Чейже бачила се власними очима, що сестра вийшла із тих то якраз дверий...

Ні, се не мана!

— Едито! — кликнула — звідки ти тут взяла ся? Звідки вийшла? З цирку? Чи так? Чи мої очі не манять мене?

Молодша перша отямила ся.

Однак слова лиш поволи та із трудом добували ся із її горла. Говорила видно насилу, немов в тяжкому сні будучи.

Голос сестри нарешті привів до тямки Едиту. Не відповіла а тільки сперла свою руку на рамени Лукії та здавленим голосом промовила:

— Ходи із відси, Лукіє — ходім домів — ми зверну-

ли вже увагу людий на себе — починають нам приглядати ся!

Молодша, без опору, далась повести, забувши навіть про те, за чим прийшла сюди.

Ні про що не говорили з собою.

Едита не починала розговору, обавляючись, що коли раз тільки перебє мовчанку, буде мусіла вислухати цілого ряду питань поставлених сестрою, питань, на які доконче буде мусіла відповісти а не зможе.

Лукія же не могла відозвати ся, бо дивне якесь прочуте давило її серце, запиняло в горлї; обняло її якесь невисказане, неясне, на-пів лиш свідоме почуте, що та людина ,що йде побіч ньої, то не сестра а хтось чужий, що се не може бути Едита...

Але старша таки не могла вже довше знести тої давлячої мовчанки. Із ріжних причин несупокій обіймав її.

А головно хотїла знати, звідки то Лукія взялась якраз під цирком.

Чи зналаб вона про се, що Едита — є там?

Хотїла бути певною, хотїла доконче знати, чи Лукія знала що про се, а коли знала, то звідки...

— Ти ще не відповіла менї на моє питане, Лукійко — почала, нараз перебивши мовчанку — звідки ти тут взяла ся під цирком? Що ти тут робила?

Та вона ледво чула.

Пробудила ся наче зі сну та глянула на сестру. Потім рукою потерла чоло, так немов хотїла стерти мраку, що їй свідому думку заступила, й тодї шепотом промовила:

— Перед цирком?

Доперва тепер усвідомила собі, що йде із сестрою, тепер нагадала за чим вона зайшла в ту сторону міста, де так несподївано зійшла ся з сестрою.

— Аджеж я хотїла прикликати лїкаря! — заявила а так звільна почала їй вертати давна свідомість.

Пригадала собі нараз, що не зробила ще того, за чим вийшла із хати.

— Ось так! Бачиш! До лїкаря! Мушу вертати! Доктор Болтен також мусить бути в цирку! — скоро говорила.

Хотїла вернути, але Едита її спинила.

— На що тобі лікаря?

Лукія старалась звільнити.

— Мушу! Пусти!

— Алеж бій ся Бога — просила Едита — вспокій ся, май розум! Наколи лікар навіть дійсно був в цирку то мусиш зрозуміти, що вже вийшов із відтам. Оглянь ся! Аджеж там вже входи замикають! Бачиш?

Дійсно так було.

Вже скрізь замикали, великі ліхтарні, ясним світлом сіяючі перед цирковим забудованєм, погасли в туж мить, люди мусіли розходитись та вже напевно в цирку ніхто не остав.

— То мушу ще раз піти до його мешканя — заявила Лукія — може він вже вернув.

Се сказавши пішла вперед і то так скоро, що Едита на силу тільки наспівала за ньою.

Остаточно дігнала її й почала допитуватись, що сталось такого в дома, що потреба лікаря.

Доперва на кількакратні запити Лукія розповіла Едиті, що стало ся в часі її неприсутности.

Розказала, як Лівія нагло прибула до їхнього мешканя, як там занедужала і як вона, Лукія, вибігла у місто, а потім під цирк, хотівши чимскорше знайти лікаря, деб він не був.

Так дійшли до хати, де жив лікар.

Лукія пішла на гору й сим разом вже застала його. Лікар сказав, що за пів години явить ся коло хорої.

Лукія заспокоєна сим вертала домів із сестрою. Дорогою розказувала дальше про те, що могла доміркувати ся із неясних доривочних слів Лівії, але Едита також не могла пояснити собі, що викликало так дивний стан душі у тої молодої дівчини.

Так дійшли до хати, де мешкали, а супроти того, що там застали, мусіли на хвилю забути про несподівану свою стрічу перед цирком.

Вже в сінях доходив до них грімкий та жалісний плач, що аж серце їм роздирав.

Чим скорше поспішили і втворили двері до свойого мешканя.

На ліжку сиділа Лівія, сховавши лице в долоні та тяжко ридаючи, а пані Геґер безпорадно дріботала по

кімнаті, розводячи та ломаючи руки, не знаючи, що почати.

Заглянувши Лукію, підбігла до ньої із виразом жаху та трівоги.

Тремтячи всім тілом кликала:

— Пані! Скілько то страху я пережила!... Понятя не маєте! Ви лиш двері заперли за собою, а вже почало ся.

— Що-ж такого?

— Нараз — розповідала добродушна бабуня, ще тріпочучи із зворушеня, а із очевидним вдоволенем, що бодай має вже перед ким виговоритись та що не сама вже із хорою — сама не знаю коли, а може я троха задріімала, бо дуже змученою почувалась — ви-ж се знаєте — коли се бідна панночка збудились. Я знагла почула якісь страшні стогони і, розуміеть ся, прочуняла й роздивляюсь, що стало ся. А тут як панночка скочить в гору, так я думала, що стеля підніметь ся. А вона нічого, лиш дивить ся на мене і так дивить ся, кажу панночці, що мені аж не знаю що робилось — так дивні були у ньої очі, коли дивилась на мене. Морозом мене обвело і, правду кажу, я стала бояти ся того погляду. А відтак нагло та панна наближилась до мене і взяла мене за руку а я ні не ворухнулась а сиділа, мов скамяніла. А панна почала щось говорити до мене, але плела такі нісенітниці, що я ні словечка не розібрала із тої божевільної балачки. Ні словечка, кажу, панночці. Плела щось про якогось барона, про якусь паню нещасливу...

— Не може бути? дивувалась Лукія.

— Так є! І се ще говорила, що вона сама дуже нещаслива, що вона бідна та опущена, що хоче піти до вязниці, до свойого батька — так говорила, а мені — кажу панночці — так страшно було того слухати, що найрадше я-б була втікла геть, щоб лиш того всього не чути.

Коли-ж Лукія на се не відповідала, часом хиба лиш малозначні питаня або виклики втручуючи, старенька дальше розповідала:

— Но, слава Богу Найвисшому, що вже панночка вернули, а ось, бачу, ще і з сестрою. Добрий вечір, вам панночко! Но, то може мене тут вже не потрібно, може я тут злишна!

Знова не дістала відповіди, але розговорившись раз, не звертала на се уваги.

— А прийде лікар? — питала.

Лукія притакнула головою та приступила до Лівії, що після висиленя обі руки звісила долів.

— Чи вам вже ліпше, панно Лівіє? — співчуваючим голосом спитала, лагідно беручи її за руку.

Вона ж хвилю вдивлялась в неї великими очима, потім сумно всміхнувшись відповіла:

— Тепер вже йому ліпше! Від коли я пішла, від коли мене вже нема, то йому ліпше, о много ліпше...

Її голова повисла на грудь, остовпілим поглядом вона вдивила ся вперед себе.

Пані Гегер тимчасом не стало в кімнаті. Побачивши, що її тут вже не потреба, незамітно зібралась й вийшла, не пращаючись навіть, догадавшись, що в таку пору не час на виміну дрібничкових чемностий.

Едита також не здоровкалась з Лівією.

Адже ж вона чула її відповідь, коли Лукія говорила до ньої і пізнала, що Лівія майже не розуміла того питаня. Очевидно була в горячці, або може з якої другої причини була без ясної думки.

Так розгадавши, Едита навіть не приступала до ліжка хорої. Бояла ся, що коли хора її побачить то ще більше схвилюєть ся.

Тихесенько, без шарудіня, не замічена Лівією, висунулась до другої кімнати, осторожно запираючи двері за собою.

Лукія тримала руку хорої. Сіла побіч ньої, але нічого не говорила, не хтівши викликувати неясних відповідий, спонуканих хоробливою уявою.

Так в кімнаті була цілковита тишина й бути може, що сей спокій поділав усипляючо на розбурхані нерви хорої. Її голова хилилась все низше та низше.

Коли по якомусь часі Лукія похилилась над ньою, щоб заглянути що вона робить, побачила, що Лівія мала замкнені очі а віддих досить мірний.

Без найменшого труду вдало ся положити хору на мягкій отоманї. Спокійний, глубокий віддих доказував, що хора спить. Тоді, тихесенько, щоб хорої не збудити,

підняла ся Лукія, хтївши вийти до другої кімнати.

Коли се до її ух долетів якийсь стукіт.

Вона чула, що втвирають ся входові двері та хтось йде сіньми в напрямі до її мешканя.

Ось вже близенько.

— Се певно лікар! — подумала ,бо розпізнала добре скорий та сильний хід мущини.

Підійшла до вдерий, що вели до сіний і втворила їх, бо не мала ніякого сумніву, що се той вижиданий гість приходить.

Рівночасно, коли підійшла під двері, постукав хтось у них і на порозі дійсно з'явив ся ніхто другий, а вижиданий доктор Болтен.

Досвідчений лікар оком повів по кімнаті й зараз заглянув лежачу на отомані дівчину; догадав ся сейчас, що се хора, до якої його покликано.

Коротко поздоровкавшись із Лукією, підійшов до отомани та його погляд спочав на червоному личку Лівії.

Зараз запримітив як хора нервово порушала руками під покривалом, яким її Лукія прикрила.

Сів побіч та попросив розказати, який перебіг мала хороба від початку аж до його прибутя.

Колиж Лукія на хвилю здержалась, він спитав:

— А чи пані не звісно, що викликало у ньої сей теперішній стан?

Лукія заперечила головою.

Дійсно, вона сама не мала понятя про се, що могло бути причиною того хоробливого стану Лівіїної душі та цілої хороби.

— Догадуюсь, сказала після надуми — що мусіло зайти щось такого, що спричинило зірване зносин моєї подруги із її судженим, бо пан доктор хиба пригадують собі, що вона була зарученою.

— Як пані могли прийти до сього?

— Стілько я могла бодай доміркувати ся із тих неясних, поодиноких слів, що вона в горячці сказала. Однак застерігаю ся, пане лікарю, що се лиш мій здогад, ніщо певного, а не все можна вірити в те, що хорі в горячці говорять. Ніщо певного сама не знаю.

НОВІ КНИЖКИ

Твори Олеся (поезії)	$1.25
Панна ді Мопен — роман	.90
На воді — роман	.60
Всесильний доляр	.60
Серед куль	.15
Бо війна війною	.15
Рідні гості	.15
Мірти й кипариси	.40
Сурма, січові пісні	.35

РЕКОРДИ УКР. КАПЕЛІ

15032 Почаївська Божа Мати.
Через поле широкеє.
15033 Верховино.
Ой у полі Баришполі.
15034 Ой горе калині.
Щедрик. Коза.
15035 Ой сивая зазуленька.
Коломийка. В Йордані.
по $1.50 за подвійний рекорд

M. PASICHNIAK
216 DUFFERIN AVE., WINNIPEG, MAN.

ФЛІРТ

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДИЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАНЕ

Ціна 50 цт.

Коли хочете весело забавити ся чи то в товаристві, чи в дома в гуртку знакомих — то купіть собі ФЛІРТ. Ся забава є вельми цікава так для молоді, як і старших.

55-ий СШИТОК СЬОЇ ВЕЛИКОЇ ПОВІСТИ ВИЙДЕ З ДРУКУ ДНЯ 15-го ЛЮТОГО 1924 р.